

“ ...

Davacı vekilince, davalı aleyhine açılan davanın açık yargılaması sonunda;

Kıdem, ihbar tazminatı ve yıllık izin ücretine dair işçilik alacakları talep edilen 20.07.2020 tarihli dava dilekçesinde özetle; davacının davalı işyerinde 03.10.2016- 17.12.2018 tarihleri arasında muhabir olarak çalıştığı, davalı işveren dışında 01.01.2015-31.05.2015 tarihleri arasında sigortasız, 01.08.2011-30.06.2014 tarihleri arasında da sigortalı olarak başka basın- yayın kuruluşlarında gazeteci olarak çalıştığı, böyle olunca meslekte 5 yılını tamamladığı, davalı işverence hizmet akti feshedildikten sonra Ankara 42. İş Mahkemesine açtığı işe iade davasının kabulüne karar verilerek kesinleştiği belirtilerek 5953 sayılı BASIN MESLEĞİNDE ÇALIŞANLARLA ÇALIŞTIRANLAR ARASINDAKİ MÜNASEBETLERİN TANZİMİ HAKKINDAKİ KANUN’ 6/1 ve 6/7. maddelerinde yazılı hükümlerin Anayasaya aykırılığı nedeniyle mahkememizce Anayasa Mahkemesine başvurulması talebinde bulunulmuştur.

Davacının SGK kaydı getirtilip, incelendiğinde 01.01-31.05.2015 tarihlerinde herhangi bir işyerinde çalıştığına dair SGK kaydının bulunmadığı, 01.08.2011-30.06.2014 tarihleri arasında da SGK meslek kodu gazeteci olarak değil “büro işçisi” olarak çalıştığı, böyle olunca anılan iki sürede de 5953 Sayılı Kanun kapsamında gazeteci olarak çalıştığı kabul edilmesinin mümkün olamayacağı anlaşılmıştır.

Davacının davalı işverence hizmet aktininin 17.12.2018 tarihinde feshedilmesinden sonra Ankara 42. İş Mahkemesininin 2019/60 Esasında kayıtlı olarak açtığı işe iade davasında davalı nezdindeki işine iadesine, 4 aylık boşa geçen süre ücreti ile diğer hakları ve yine 4 aylık işe başlatmama tazminatının kabulüne karar verildiği, kararın kesinleştiği, hükme esas alınan bilirkişi raporunda davalı işyerindeki çalışma süresinin 03.10.2016-17.12.2018 tarihleri arasında ve 2 yıl 2 ay 14 gün olarak belirlendiği görülmüştür.

Anlatılan nedenlerle mahkememize kesinleşen işe iade kararı sonrasında bir kısım işçilik alacakları nedeniyle açılan davada kesinleşen işe iade kararındaki 4 aylık boşa geçen süre de eklendiğinde davacının toplam hizmet süresi 2 yıl 6 ay 14 gün olmaktadır. Bu süre de 5 yılın altında olduğundan 212 sayılı Kanunla değişik 5953 sayılı Kanununun 6/1. maddesinde yazılı “Meslekte en az beş yıl çalışmış olan gazetecilere kıdem hakkı tanınır” ve 6/7. maddesinde yazılı “Ancak yıllık hizmetin altı aydan az kısmı nazara alınmaz” hükümleri yönünden;

Bakılmakta olan davada 6216 Sayılı ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU VE YARGILAMA USULLERİ HAKKINDAKİ KANUN’un 40. maddesinde yazılı olduğu şekliyle uygulanması gereken kanun hükümleri olduğu anlaşılmıştır.

Aşağıda açıklanacak gerekçelerle 5983 sayılı Kanununun 6/1 ve 7. fıkralarınının Anayasasının 2., 5., 10., 11., 13. ve 48. maddelerine aykırı olduğu düşüncesiyle iptaline karar verilmesi talebiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

GEREKÇE: Ülkemizde genel İş Kanunu olarak 4857 Sayılı, basın işçileri için 5953 Sayılı, gemi işçileri için 854 Sayılı ve İş Kanunu kapsamında olmayan işçiler için 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanun’un 393-469. maddeleri uygulanmakta, böyle olunca işçiler için toplamda yürürlükte olan dört ayrı kanun bulunmaktadır.

A- 4857 Sayılı İş Kanununun 120. maddesi gereğince işçilerin kıdem tazminatı süreleri yönünden 1475 Sayılı önceki İş Kanununun 14. maddesi halen yürürlüktedir. 1475 Sayılı İş Kanununun (4447/45. maddesiyle değişik) 14. maddesine göre işçilerin kıdem tazminatına hak kazanabilmeleri için aynı işverenin işyeri veya işyerlerinde “en az bir yıl” çalışmaları yeterlidir. Bir yıl çalışan her işçiye her tam yıl için 30 günlük ücreti üzerinden kıdem tazminatı ödeneceği ve “bir yıldan artan süreler için de aynı oran üzerinden ödeme yapılacağı” yazılıdır.

Görüldüğü gibi 4857 Sayılı İş Kanunu kapsamındaki işçiler için kıdem tazminatına hak kazanma kazanmak için aynı işveren nezdinde sadece 1 yıl çalışmak yeterli olup, 1 yıldan artan süreler için de kıdem tazminatı ödenmesi gereklidir.

B- Gemi adamları hakkında yürürlükte olan 854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20/2. maddesinde gemi adamları için 1475 Sayılı İş Kanuna paralel olarak her “tam yıl” için 30 günlük ücreti üzerinden kıdem tazminatı ödeneceği, “bir yıldan artan süreler için aynı oran üzerinden ödeme yapılacağı” yazılıdır. Görüldüğü gibi gemi adamlarının da kıdem tazminatına hak kazanmaları için aynen 4857 İş Kanunu kapsamında olan işçiler gibi aynı işveren nezdinde sadece 1 yıl çalışmaları yeterli olup, 1 yıldan artan süreler için de kıdem tazminatı ödenmesi gereklidir.

C- İş Kanunu kapsamında olmayan işçilerin kıdem tazminatı haklarının düzenleyen 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda kıdem tazminatı adı altında ve kıdem tazminatına hak kazanma süresine dair yapılmış bir düzenleme bulunmamakla birlikte; “Haklı sebeple fesihte” başlıklı 437. maddesinde; işverence haklı fesihte hizmet ilişkisine dayanan bütün haklar gözönünde tutularak hakimın feshin bütün maddi sonuçlarını serbestçe değerlendirebileceği yazılı olduktan sonra, “Haklı sebebe dayanmayan fesihte” başlıklı 438. maddesinde yine hakimın miktarını serbestçe belirleyeceği bir tazminatın işçiye ödenmesine karar verebileceği, “ancak belirlenen tazminatın işçinin 6 aylık ücretinden fazla olamayacağı” yazılıdır.

1475 Sayılı Kanununun 14, 854 Sayılı Kanununun 20. maddelerine göre bir yıl çalışmakla hak kazanılan kıdem tazminatı işçinin 30 günlük ücreti üzerinden ödeneceğine, iş kanuna tabi olmayan işçilere 6098 Sayılı Kanununun 438. maddesi gereğince haksız fesihte ödenecek tazminat 6 aylık ücretinden fazla olamayacağı dışında başkaca sınırlama bulunmadığına göre; iş kanununa tabi olmayan işçilere de aynı işveren nezdinde bir yıl çalışmaları halinde tazminat ödeneceği, yıldan artan sürelerin de 6 aylık ücretini geçmedikçe hesaplamaya dahil edileceği belli olmaktadır.

Görüldüğü gibi İş Kanuna tabi olmayan işçilerin fesih sonrası tazminata hak kazanmaları için çalışma sürelerinin ne kadar olması gerektiğine dair herhangi bir sınır bulunmamakta olup, tek sınırlama anılan tazminatın 6 aylık ücretinden fazla olamayacağına dairdir.

D- Basın İşçileri için yürürlükte olan 5953 Sayılı Basın İş Kanununun (212/1. maddesiyle değişik) “Aktin işveren tarafından feshi ve kıdem tazminatı” başlıklı 6. maddesinde kıdem tazminatına hak kazanma süresi düzenlenmiş olup, 6. maddenin ilk cümlesinde “Meslekte en az beş yıl çalışmış olan gazetecilere kıdem tazminatı hakkı tanınır” hükmü ve 7. fıkrasında “Ancak, yıllık hizmetin altı aydan az kısmı nazara alınmaz” hükümleri bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi basın 5953 Sayılı Kanununun 6. maddesi karşısında; basın işçilerinin kıdem tazminatına hak kazanabilmeleri için meslekte en az 5 yıl çalışmaları gerektiği gibi, ayrıca yıllık hizmetin altı aydan az kısmının nazara alınması da mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesinin 19.11.2019 tarih ve 30953 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2019/48 Esas, 2019/74 Sayılı Kararının 22. maddesinde ‘‘Toplumunu doğru bilgilendirme gibi önemli görevleri bulunan gazetecilerin bu görevi yerine getirirken işverenin etkisinden mümkün olduğu kadar arındırılmaları ve bunun için de ücretlerinin güvence altına alınması gerekmektedir’’. Aynı gerekçe ile basın işçilerinin ücret hakkı kadar kıdem tazminatı hakkının da güvence altına alınması gerektiği ihtilafsızdır.

Oysa yukarıda Türkiye’de yürürlükte olan 4 iş kanunu yönünden karşılaştırmalı olarak anlatılmaya çalışıldığı gibi tersine; diğer bütün işçilere göre kıdem tazminatına hak kazanma süresi yönünden en güvencesiz olan basın işçileridir.

Çünkü diğer bütün işçilerde kıdem tazminatına hak kazanmak için işverene ait işyerinde en az 1 yıl çalışmaları gerekir iken, 5953 Sayılı Kanunun 6/1. maddesi hükmü nedeniyle; basın işçilerinin kıdem tazminatına hak kazanmaları için meslekte en az 5 yıl çalışmaları gerekmektedir.

Yine; diğer bütün işçilerin kıdem tazminatı hesabında yıldan az süreler ay ve gün olarak nazara alınırken, 5953 Sayılı Kanunun 6/7. maddesi nedeniyle; sadece basın işçilerinde yıldan az süreler 6 aydan az olduğunda nazara alınamamakta, ancak 6 aydan fazla olduğunda nazara alınabilmektedir.

Anlatılan durumlar ise Anayasa’nın 2., 5., 10., 11., 13. ve 48. maddelerine aykırı olduğundan iptalleri talebiyle Anayasanın 152 ve 6216 Sayılı Kanunun 40. maddesi gereğince Anayasa Mahkemesine götürülmesine karar verilmiştir.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ; Anlatılan nedenlerle;

1- 212 Sayılı Kanunla değişik 5953 Sayılı Kanunun 6/1. fıkrasında yazılı ‘‘Meslekte en az beş yıl çalışmış olan gazetecilere kıdem hakkı tanınır’’ hükmü ile aynı maddenin 6/7. fıkrasında yazılı ‘‘Ancak yıllık hizmetin altı aydan az kısmı nazara alınmaz’’ hükümlerinin iptali talebiyle Anayasa’nın 152, 6216 Sayılı Kanunun 40. maddesi gereğince Anayasa Mahkemesine gidilmesine,

2- 6216 Sayılı Kanunun 40. maddesine göre Ek karara, dava cevap dilekçeleri, tüm duruşma zabıtları, davacının SGK kayıt örnekleri, Ankara 42. İş Mahkemesinin işe iade kararı, kesinleşme şerhi ile işe iade dosyasındaki bilirkişi raporlarının onaylı örneklerinin eklenerek gönderilmesine karar verildi.’’